

2. beadandó program

Köbös spline-interpoláció

Legyenek adottak az $x_0 < x_1 < \dots < x_n$ alappontok és az $f_0, f_1, \dots, f_n$, illetve y_0 és y_n értékek. Olyan $S(x)$ kétszer folytonosan differenciálható függvényt keresünk, melyre

$$S(x_i) = f_i, \quad i = 0, \dots, n, \quad (1)$$

és

$$S'(x_0) = y_0, \quad S'(x_n) = y_n, \quad (2)$$

teljesül, továbbá

$$S(x) = s_i(x), \quad \text{ha } x \in [x_i, x_{i+1}],$$

ahol $s_i(x)$ legfeljebb harmadfokú polinom.

Adottak tehát az

	x_0	x_1	x_2	$\dots$	x_{n-2}	x_{n-1}	x_n
S	f_0	f_1	f_2	$\dots$	f_{n-2}	f_{n-1}	f_n
S'	y_0			$\dots$			y_n

adatok. Egészítsük ki a táblázatot az $y_1, \dots, y_{n-1}$ ismeretlen mennyiségekkel:

	x_0	x_1	x_2	$\dots$	x_{n-2}	x_{n-1}	x_n
S	f_0	f_1	f_2	$\dots$	f_{n-2}	f_{n-1}	f_n
S'	y_0	y_1	y_2	$\dots$	y_{n-2}	y_{n-1}	y_n

Legyen $h_i = x_{i+1} - x_i$, $i = 0, \dots, n-1$. Az (1) és (2) feltételekből levezethető, hogy az $[x_i, x_{i+1}]$ intervallumon a polinom a következő alakú lesz:

$$s_i(x) = f_i + y_i(x - x_i) + \frac{1}{h_i}([x_i, x_{i+1}]f - y_i)(x - x_i)^2 + \frac{1}{h_i^2}(y_{i+1} - 2[x_i, x_{i+1}]f + y_i)(x - x_i)^2(x - x_{i+1}),$$

ahol az ismeretlen $y_1, \dots, y_{n-1}$ paramétereket egy

$$Ay = c$$

lineáris egyenletrendszer megoldásával kapjuk, melynek A mátrixa tridiagonális:

$$\begin{pmatrix} 2(h_1 + h_0) & h_0 & 0 & 0 & \dots & 0 & 0 \\ h_2 & 2(h_2 + h_1) & h_1 & 0 & \dots & 0 & 0 \\ 0 & h_3 & 2(h_3 + h_2) & h_2 & \dots & 0 & 0 \\ \vdots & & & & & & \vdots \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & 2(h_{n-2} + h_{n-3}) & h_{n-3} \\ 0 & 0 & 0 & 0 & \dots & h_{n-1} & 2(h_{n-1} + h_{n-2}) \end{pmatrix},$$

az egyenletrendszer jobb oldala:

$$c = \begin{pmatrix} 3(h_0[x_1, x_2]f + h_1[x_0, x_1]f) - h_1y_0 \\ 3(h_1[x_2, x_3]f + h_2[x_1, x_2]f) \\ 3(h_2[x_3, x_4]f + h_3[x_2, x_3]f) \\ \vdots \\ 3(h_{n-3}[x_{n-2}, x_{n-1}]f + h_{n-2}[x_{n-3}, x_{n-2}]f) \\ 3(h_{n-2}[x_{n-1}, x_n]f + h_{n-1}[x_{n-2}, x_{n-1}]f) - h_{n-2}y_n \end{pmatrix},$$

(tehát az első és utolsó komponens a többitől eltérő alakú), az y vektort pedig a kiszámítandó $y_1, \dots, y_{n-1}$ értékek alkotják:

$$y = \begin{pmatrix} y_1 \\ \vdots \\ y_{n-1} \end{pmatrix}.$$

Az algoritmus:

Adottak az $x_0, \dots, x_n$, $f_0, \dots, f_n$ és y_0, y_n értékek, ezenkívül m darab szám: $z_1, \dots, z_m$.

A feladat: az $x_0, \dots, x_n$, $f_0, \dots, f_n$ és y_0, y_n adatokat felhasználva számítsuk ki az $S(x)$ harmadfokú spline értékét a $z_1, \dots, z_m$ pontokban. (Tehát nem a szakaszonként harmadfokú $S(x)$ polinomot kell visszaadnia a programnak, hanem az $S(z_1), \dots, S(z_m)$ értékeket).

1. Számítsuk ki a $h_i = x_{i+1} - x_i$ mennyiségeket ($i = 0, \dots, n-1$). Ha $h_i \leq 0$ valamely i -re, akkor a feladat megoldása befejeződik **alappontok** hibaüzenettel.

Ha a z_j pontok valamelyike ($j = 1, \dots, m$) kívül van az $[x_0, x_n]$ intervallumon (azaz $z_j < x_0$, vagy $z_j > x_n$), akkor a feladat megoldása befejeződik **z-ertekek** üzenettel.

2. Számítsuk ki az $[x_i, x_{i+1}]f$ osztott differenciákat ($i = 0, \dots, n-1$).

3. A tridiagonális algoritmussal oldjuk meg az $Ay = c$ lineáris egyenletrendszert, ahol az $(n-1) \times (n-1)$ -es A mátrix és az $(n-1)$ komponensből álló c vektor az előzőekben adott.

4. Minden egyes j -re ($j = 1, \dots, m$) határozzuk meg, hogy a z_j érték melyik $[x_i, x_{i+1}]$ intervallumba esik. Ha meghatároztuk i értékét, akkor tudjuk, hogy $S(z_j) = s_i(z_j)$. Számítsuk ki az $s_i(z_j)$ értéket:

$$s_i(z_j) = f_i + y_i(z_j - x_i) + \frac{1}{h_i}([x_i, x_{i+1}]f - y_i)(z_j - x_i)^2 + \frac{1}{h_i^2}(y_{i+1} - 2[x_i, x_{i+1}]f + y_i)(z_j - x_i)^2(z_j - x_{i+1})$$

5. Írjuk ki az $S(z_j)$ értékeket ($j = 1, \dots, m$).

Az input:

Az első sorban a megoldandó feladatok száma: N . Ezt követi $N \cdot 5$ sor, azaz minden megoldandó feladathoz 5 sor tartozik, a köv. módon:

$n \ m$

$x_0 \ \dots \ x_n$

$f_0 \ \dots \ f_n$

$y_0 \ y_n$

$z_1 \ \dots \ z_m$

ahol a használt jelölések megegyeznek az algoritmus leírásánál használt jelölésekkel (csak N , n és m egész típusú!).

Az output: Annyi sorból áll, ahány feladatot oldottunk meg (N). Minden feladathoz 1 sor tartozik, amely vagy az

alappontok

vagy a

z-érték

hibaüzenetet, vagy az

$S(z_1) \ \dots \ S(z_m)$

értékeket tartalmazza 8 tizedesjegyre kiírva.

Példa: Határozzuk meg az alábbi adatokhoz tartozó harmadfokú spline értékét a

$$-1.6, -0.5, 0.75, -0.25, 2.4, 1.8$$

pontokban!

x_i	-2	-1	0	1	2	3
S	4	1	7	4	12	9
S'	15					8

Ebben az esetben az input adatok:

5 6

-2 -1 0 1 2 3

4 1 7 4 12 9

15 8

-1.6 -0.5 0.75 -0.25 2.4 1.8

1. A $h_0, \dots, h_4$ értékek mindegyikére azt kapjuk, hogy 1-gyel egyenlő, és az összes z_j , $j = 1, \dots, 5$ érték benne van a $[-2, 3]$ intervallumban.

2. Az osztott differenciák: $[x_0, x_1]f = -3$, $[x_1, x_2]f = 6$, $[x_2, x_3]f = -3$, $[x_3, x_4]f = 8$, $[x_4, x_5]f = -3$.

3. Az A mátrix és a c vektor:

$$A = \begin{pmatrix} 4 & 1 & 0 & 0 \\ 1 & 4 & 1 & 0 \\ 0 & 1 & 4 & 1 \\ 0 & 0 & 1 & 4 \end{pmatrix}, \quad c = \begin{pmatrix} -6 \\ 9 \\ 15 \\ 7 \end{pmatrix},$$

ahol az A mátrixnak csak három átlóját tároljuk 3 vektorban. Az egyenletrendszer megoldása után azt kapjuk, hogy $y_1 = -2$, $y_2 = 2$, $y_3 = 3$, $y_4 = 1$.

4. z_1 az $[x_0, x_1]$ intervallumban van, azaz $i = 0$, így $S(z_1) = s_0(z_1) = s_0(-1.6) = 5.296$,
 z_2 az $[x_1, x_2]$ intervallumban van, azaz $i = 1$, így $S(z_2) = s_1(z_2) = s_1(-0.5) = 3.5$,
 z_3 az $[x_2, x_3]$ intervallumban van, azaz $i = 2$, így $S(z_3) = s_2(z_3) = s_2(0.75) = 4.140625$,
 z_4 az $[x_1, x_2]$ intervallumban van, azaz $i = 1$, így $S(z_4) = s_1(z_4) = s_1(-0.25) = 5.6875$,
 z_5 az $[x_4, x_5]$ intervallumban van, azaz $i = 4$, így $S(z_5) = s_4(z_5) = s_4(2.4) = 10.32$,
 z_6 az $[x_3, x_4]$ intervallumban van, azaz $i = 3$, így $S(z_6) = s_3(z_6) = s_3(1.8) = 11.136$.

Tehát az output:

5.29600000 3.50000000 4.14062500 5.68750000 10.32000000 11.13600000